

สุขภาพความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม

รองศาสตราจารย์ดำรง ชี้อตรง

บทเรียนที่ 9

การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย หมายถึง การควบคุมสภาพการทำงานและการกระทำ ของพนักงานให้อยู่ใน
แนวทางที่เหมาะสม การควบคุมดังกล่าวให้บังเกิดผลอย่างจริงจังนั้น ต้องอาศัยการ บริหารและการจัดการที่ดีและมี
ประสิทธิภาพ ซึ่งต้องเริ่มมาจากฝ่ายบริหารระดับสูงสุด โดยเฉพาะผู้บริหาร สูงสุดของหน่วยงานจะต้องมีความรู้ลึกกับผิดชอบ
ในการป้องกันอุบัติเหตุอย่างจริงจัง และโดยหลักการแล้ว ผู้บริหารสูงสุดจะเป็นผู้ที่บริหารและดูแลนโยบายหลักต่าง ๆ เท่านั้น

ความรับผิดชอบ ของฝ่ายบริหารความปลอดภัย

สิ่งสำคัญอันดับแรกในการป้องกันอุบัติเหตุแต่ละหน่วยงานก็คือ ความรู้สึก
รับผิดชอบของฝ่ายบริหารที่เองเห็นความสำคัญและต้องการให้งานต่าง ๆ ใน
หน่วยงานของตนดำเนินไปได้ด้วยดี และความปลอดภัย จากอุบัติเหตุ ถ้าฝ่ายบริหารไม่
มีความรู้สึกรับผิดชอบและไม่สนใจเสียแล้ว การใด ๆ ที่กำหนดวางไว้จะด้วย
ผู้เชี่ยวชาญขนาดไหน วิธีการเลอเลิศเพียงใด ก็ย่อมไม่บังเกิดผล เมื่อผู้บริหารสูงสุด
แสดงให้เห็นถึงความ รู้สึกรับผิดชอบแล้ว ผู้ดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุซึ่งได้รับ
มอบหมายมาให้จัดการงานส่วนนี้ให้บังเกิดผลนั้น จะต้องมีความทัศนคติที่ดีและความ
รับผิดชอบที่ดีด้วย

ลักษณะการบริหารความปลอดภัยที่ดี จะต้องมีการประกาศนโยบาย

นโยบายชัดเจนและง่ายต่อการออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยต่าง ๆ
2) นโยบายชัดเจนและง่ายต่อผู้บริหารทุกระดับที่จะบังคับบัญชา 3) ผู้ปฏิบัติงาน
เข้าใจและไม่ลังเลที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดเพื่อความปลอดภัย 4) เป็นประโยชน์
ต่อการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ หรือการจัดหาเพื่อให้ได้สิ่งของที่มี
คุณภาพและปลอดภัย โดยไม่ต้องพะวงว่าจะได้แต่ของถูกแต่เพียงอย่างเดียว

การดำเนินรักษา ความปลอดภัยของฝ่ายบริหาร

- 1) การพิจารณาผลการปฏิบัติงานต้องถือหลักว่า การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นปฏิบัติด้วยวิธีการที่ปลอดภัย
- 2) การทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น ไม่สูบบุหรี่ในที่ห้ามสูบ ไม่ทิ้งกันบุหรี่เรื้อยราด หรือสามหาย นิรภัยและแต่งกายที่เหมาะสมขณะออกตรวจงานสนามทุกครั้ง เป็นต้น
- 3) เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุอย่างสม่ำเสมอ
- 4) ให้ความสนใจต่อการบันทึกหือ รายงานเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ และสถิติอุบัติเหตุต่าง ๆ
- 5) แสดงความสนใจต่อเรื่องการป้องกัน อุบัติเหตุกับผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกโอกาส เช่น ใน ขณะพบปะสั่งงานหรือการประชุมต่าง ๆ
- 6) แสดงปฏิภริยาต่อสถิติอุบัติเหตุของ แต่ละหน่วยงานย่อย ในการประชุมหัวหน้า หน่วยงานย่อย

สายงานบังคับบัญชา (Line)

ผู้บังคับบัญชาระดับปฏิบัติการ เป็นผู้ที่ฝ่ายบริหารระดับสูงให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นผู้ที่จะต้องควบคุมการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยตรง ให้เป็นไปตามนโยบายทั้งทางด้านความปลอดภัย ผลผลิต ค่าใช้จ่าย และคุณภาพของงานและผลผลิต ดังนั้น ฝ่ายบริหารระดับสูงสุดจะต้องให้ความสนใจ สนองตอบต่อปัญหา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่สะท้อนกลับมาด้วยความสนใจ เป็นธรรม และฉับไว

สายงานช่วย (Staff)

อาชีพอนามัยและความปลอดภัย

- ลักษณะงานของบางหน่วยงานก่อให้เกิดแนวโน้มที่จะประสบอุบัติเหตุได้มาก จึงอาจจำเป็นต้องมีผู้ที่ มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันอุบัติเหตุ แต่มีได้หมายความว่าบุคคลในสายงานบังคับบัญชา (Line) จะพ้นหรือปิดความรับผิดชอบไป ยังคงจะต้องปฏิบัติเช่นที่กล่าวมาแล้ว สายงานช่วยนี้อาจเป็นเพียงบุคคลหรือตั้งเป็นหน่วยงานเฉพาะ เช่น แผนกความปลอดภัย ซึ่งประกอบไปด้วยหัวหน้าแผนกวิศวกร ความปลอดภัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันอุบัติเหตุ สายงานช่วยมีหน้าที่ให้คำแนะนำต่อผู้บริหารกับช่วยส่งเสริมนโยบาย กับการบริหารงานป้องกันอุบัติเหตุให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาทิเช่น ให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานระดับต่าง ๆ รวมทั้งผู้บังคับบัญชา รวบรวมปัญหา ข้อเสนอแนะ ทำสถิติและบทวิเคราะห์เสนอฝ่ายบริหาร ให้คำแนะนำแก่พนักงาน

นโยบายการพัฒนา ระบบการจัดการอาชีวอนามัย และความปลอดภัย

กระทรวง
แรงงานและ
สวัสดิการสังคม

- จึงได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาความปลอดภัยในการทำงานให้มีการพัฒนาระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบการ (Occupational Health and Safety Management System : OHSAMS) และโดยเหตุที่ได้มีการนำมาตรฐานสากลมาเป็นเงื่อนไขการกีดกันทางการค้าของโลก ดังนั้น ประเทศไทยยังต้องค้าขายกับต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือสร้างมาตรฐานของประเทศให้มีความเป็นสากลมากขึ้นโดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการทำงาน 3 ประการ คือ ความเป็นสากล ความเป็นไทย และความต่อเนื่อง

การเสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมของพนักงาน

เสริมสร้างทัศนคติและ
พฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน เป็น
การโน้มน้าว ชักจูง และพัฒนา
บุคลากร ให้เกิดความเห็นชอบ
คล้อยตามอย่างเต็มใจ ช่วยให้
รู้จักยั้งคิดและมองการณ์ไกลถึง
ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ด้วย
วิธีการต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

การเร่งเร้า และกระตุ้นเตือนพนักงาน

1) การติดแผ่นป้ายเตือน หรือคำขวัญต่าง ๆ

2) ติดป้ายสัญญาณ หรือเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เหมาะสม

3) คัดเลือกบุคคลหรือหน่วยงานที่ปลอดภัยดีเด่น เพื่อให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณ

6) จัดให้มีการสนทนากลุ่ม ชักชวน ซึ่งอาจด้วยวิธีโฆษณา หรือนิทรรศการต่าง ๆ

5) จัดให้มีคำขวัญโดยให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสำคัญ เช่น งานใดที่กระทำด้วยวิธีที่ไม่ปลอดภัยยังไม่ถือว่าเป็นงานดี และถือว่ายังไม่ประสบความสำเร็จ

4) มีรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจสำหรับผู้เสนอความคิดเห็นหรือทำงาน

7) เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานด้านการป้องกันอุบัติเหตุ เช่น เวียนให้เป็นอนุกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ

การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

1) สนับสนุนการจัดหา
เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ดี
และทันสมัย โดยไม่มุ่ง
แต่ของถูกเพียงอย่าง
เดียว

2) ฝ่ายบริหารกระทำตัว
เป็น ตัวอย่างที่ดี ให้
เกียรติเข้าร่วมประชุม
ด้าน การป้องกัน
อุบัติภัยโดยสม่ำเสมอ

3) รับฟังความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะของ
พนักงานชั้นผู้น้อย
พร้อมประกาศชมเชย
หรือให้รางวัลต่อ
ข้อเสนอแนะที่
สามารถใช้ประโยชน์ได้

4) สนับสนุนการศึกษา
วิจัย และจัดทำ
มาตรฐานต่าง ๆ เพื่อ
ความปลอดภัย ให้
เกียรติพนักงานชั้น
ผู้น้อย โดยคัดเลือก
และเชิญเข้าร่วมประชุม
คณะกรรมการป้องกัน
อุบัติภัยของผู้บริหาร
ระดับสูง

สาระสำคัญของกฎหมาย

๑) นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ ๕๐ คนขึ้นไปในสถานประกอบกิจการต้องจัดให้มีคณะกรรมการฯ ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่กฎหมายมีผลใช้บังคับ ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๘)

๒) ในกรณีที่จำนวนลูกจ้างไม่ถึง ๕๐ คน เมื่อใดก็ตามที่นายจ้างมีลูกจ้างเพิ่มขึ้นครบ ๕๐ คนนายจ้างต้องจัดให้มีคณะกรรมการฯ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ลูกจ้างเพิ่มขึ้นครบ ๕๐ คน

๓) สถานประกอบกิจการที่มีจำนวนลูกจ้างต่ำกว่า ๕๐ คน ลูกจ้างต้องทำการคัดเลือกผู้แทน ของตนอย่างน้อย ๑ คน เพื่อทำหน้าที่ร่วมกับนายจ้างในการดูแลความปลอดภัยในการทำงาน

๔) นายจ้างต้องปิดประกาศรายชื่อและหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการฯ โดยเปิดเผยในสถานประกอบกิจการเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน(

๕) นายจ้างต้องจัดส่งสำเนารายชื่อและหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการฯ ต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง

สาระสำคัญของกฎหมาย

๘) นายจ้างต้องจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการฯ อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง

๙) นายจ้างต้องเรียกประชุมคณะกรรมการฯ โดยมีชักเข้าเมื่อเกิดอุบัติเหตุทำให้ลูกจ้างหรือบุคคลภายนอกตาย สูญเสียอวัยวะหรือทุพพลภาพ หรือเกิดอัคคีภัย หรือสารเคมีอันตรายรั่วไหล

๑๐) คณะกรรมการฯ ต้องมีองค์ประกอบไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยมีนายจ้างหรือผู้แทนนายจ้างเป็นประธานคณะกรรมการ กรรมการที่มาจากผู้แทนระดับบังคับบัญชา และผู้แทน ลูกจ้างระดับปฏิบัติการ ซึ่งถ้าเป็นสถานประกอบกิจการที่มี จป. ให้ จป. เป็นเลขานุการ โดยตำแหน่ง หากไม่มี จป. ให้ประธานคณะกรรมการเลือกกรรมการ ๑ คน เป็นเลขานุการ

๑๑) ที่มาของกรรมการ กรรมการผู้แทนระดับบังคับบัญชาให้นายจ้างเป็นผู้คัดเลือก ส่วนกรรมการผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการให้ลูกจ้างเป็นผู้คัดเลือกกันเอง โดยกรรมการอยู่ในตำแหน่ง คราวละไม่เกิน 5 ปี แต่สามารถกลับเข้ามาเป็นกรรมการได้อีกหากได้รับการคัดเลือกใหม่

๑๒) คณะกรรมการฯ ต้องปฏิบัติหน้าที่ ๑๐ ประการตามที่กฎหมายกำหนด

